İslâm'da Evlenmenin Hükmü Nedir?

Soru: Dinimizde evlenmemenin her hangi bir mahzuru var mıdır? Evlenip evlenmemeyi kişisel bir tercih olarak algılamak doğru mudur? Bazıları evlenmemelerine gerekçe olarak eski zamandaki bir takım âlimlerin nikâhı terk etmelerini ve bekâr yaşamalarını gösteriyorlar. Onların bunu yapmaktaki maksatları neydi? Aydınlatırsanız sevinirim.

Cevap: İslamiyet evlenmeyi ve çoğalmayı teşvik eden bir dindir. Bunun için Hz. Peygamber (Aleyhissalatü vesselam) "**Sevimli ve doğurgan olan kadınlarla evleniniz. Zira ben kıyamet günü diğer peygamberlere karşı sizin çokluğunuzla övüneceğim**" buyurmaktadır.[1] Yine meşhur bir rivayette Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) "**Ey gençler topluluğu! İçinizden kim evlenmeye güç yetirirse evlensin. Kimin de evlenmeye gücü yoksa oruç tutsun. Zira bu onun için engeldir.**[2]

Evlenme fiili, hükmü açısından değerlendirildiği zamanda kişilere ve şahıslara göre değişken olan bir fiil olduğu görülecektir. Ev geçindirebilecek durumda olup oruçla birlikte zinaya düşmekten emin olamayıp evlenmemesi durumunda kesinkes zinaya düşeceğini bilen kişinin evlenmesi farzdır. Evlenmesi durumunda hanımına zulmedecek bir karakter sahibi olan ve aile sahibi olunca hanımını bakamayacağını kesinkes bilen birisinin de evlenmesi haramdır. Sayılan şeyler hakkında şüphe taşıyan birisinin evlenmesi de mekruhtur. Mezkûr durumlardan hiç birisi hakkında geçerli olmayan, yani evlenmemesi durumunda zinaya düşme gibi bir tehlikesi olmayıp, evlenmesi durumunda da ailesini geçindirebilecek bir konumda olan kimsenin evlenmesi de sünnet sayılmaktadır.[3]

Zikrettiğimiz nakillerin fehvasınca, bahsi yapılan tereddütleri barındırmayan kimselerin evlenmemelerinin içerisinde bulunduğumuz zaman açısından mahzur taşıyacağı açıktır. Bunun için evlenmeyi kişisel bir tercih anlamında algılamak yanlış olacaktır. Zira Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) kadınlarla evlenmenin kendisinin sünneti olduğunu söylemiş ve bu sünnetten yüz çevirenin kendi yolu üzere olmadığını beyan etmiştir.[4] Bu gerçeği bütün hakkaniyetiyle gören sahabiler işte bundan ötürüdür ki, hayatlarında son bir günleri dahi kalsa evlenmek isteyeceklerini, çünkü Allah'a bekâr bir şekilde kavuşmak istemediklerini söylemişlerdir.[5] Bu hassas davranışın sebeplerinden birini de Hz. Peygamber (Aleyhisselam)'in bu konudaki sıkı tutumu ve bekârlıktan şiddetle nehy etmiş olması şeklinde zapt edebiliriz.[6]

Bir takım âlimlerin evlenmemelerine gelince; hemen belirtmek gerekir ki; bir kısımlarının evlenmemelerine onların bekâr olmalarını gerekçe kılması doğru değildir. Zira böyle bir gerekçelendirme yapmadan önce evvela onların yaşamış oldukları süre içerisinde neden evlenmediklerini bilmek gerekir. İlme ne denli hizmet ettiklerini ortaya koymak ve bir insan hayatının nasıl adanmışlık timsali olabileceğini izhar etmek gayesiyle "**el-Ulemâu'l-Uzzâb**"ı telif eden **Merhum Abdülfettah Ebu Gudde** bu eserinin başında bu konuya değinmektedir. Bahsimizle ilgili oradaki beyanatı şöyle ihtisar etmek mümkün:

Hayatlarını ilme adadıklarından dolayı evlenmemeyi tercih eden âlimler

İslam'ın önemli bir mevki atfetmiş olduğu nikâhı önemsememelerinden yahut tıpkı bir kısım felsefecilerin düşündüğü gibi[7] caiz görmediklerin ötürü değil[8], İlimlerine ve çalışmalarına mani olacağı için evlenmemeyi tercih etmişlerdi. Nitekim şairin "**مَا لِلْمُعِيلِ وَ لِلْمَعَالِي إِنَّمَا يَسْعَى الْفَرِيدُ الْوَهِنَّ**" "Çoluk çocuk sahibi olanın yüksek mertebelerle ne işi var? Oralar için ancak tek olan gayret eder" şeklindeki sözü ifade ettiğimizin ispatı mahiyetindedir.

Evliliğin ilme mani olacağını gösteren rivayetlerden biri Hz. Peygamber (Aleyhissalatü vesselam)'in "**Çocuk cimrilik, cahillik ve korkaklık sebebidir**"[9] şeklindeki hadisidir. Zira insan kendisine bahşedilen çocuğa mal bırakmak için infakı kısar ve cimrilikte bulunur. Başına bir şeyler gelmesinden dolayı daimi korku taşır. Ve çocukların maişetini ve nafakasını temin etme gayesiyle ilimden geri kalır. Bu hakikat bizatihi Hz. Peygamber tarafından belirtilmektedir.

Hz. Ömer (Radıyallahu Anh)'den sahih bir senetle nakledilen rivayete göre Hz. Ömer "**تَفَقَّهُوا قَبْلَ أَنْ تُسَوَّدُوا**" (Tesvid edilmeden önce tefakkuh ediniz) buyurmuştur.[10] **Tefakkuh** fakih olma manasına gelmekte ve bir anlamda ilim talebinde bulunma manasını taşımaktadır. **Tesevvud** ise bir anlamıyla "evlendirilme" manasını taşımaktadır. Buna göre Hz. Ömer (Radıyallahu Anh): "Evlendirilmeden önce ilim talep ediniz" buyurmaktadır. Zira evlilik meşgaleyi artıracak ve kişiyi ilim talep etme, kitap mütalaa etme gibi eylemlerden ırakta bırakacaktır. [11] Bunun için **İmam Ebu Hanife**, talebesi **İmam Ebu Yusuf (Rahimehumellah)**'a vasiyetinde, önce ilim talep etmesini sonra mal toplamasını ve evlenmesini tavsiye etmiştir.[12]

Ezcümle ulemanın bekâr kalması dakikalarını ve saatlerini ilme sarf etmeleri ve evlenmeleri durumunda meşguliyetlerinin bir hayli fazla olması sebebiyle ailelerini ihmal etmeleri endişesi gibi kendilerine münhasır sebeplerdir. Bekâr âlimlerden hiçbirisi bu konuda kendilerinin taklit edilmelerini teşvik de etmemiştir. İçlerinde bulunan Şafii âlimlerin kendi mezheplerinin şayet zinaya düşme vs. gibi bir takım gayr-ı meşru hallerle karşı karşıya kalma gibi nedenler yoksa, kişinin kendisini ilme ve ibadete vermesinin daha faziletli olacağı şeklindeki görüşünü de dikkat-i nazara alacak olursak onların bunu azimet niyetiyle yaptıkları da anlaşılacaktır.

---

[1] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 20/63 No: 12613, Said b. Mansur, "Sünen", No: 490, Rûyâni, "Müsned", No: 1188, İbn Hibban, Sahih, No: 4028, Taberani, "el-Mu'cemu'l-Evsat", No: 5099, el-Beyhaki, es-Sünenu'l-Kübra, No: 13858 vd.

[2] Buhari, Kitabu'n-Nikah, No: 4778, Müslim, Kitabu'n-Nikah, No: 1400, Nesâi, Sünen, No: 2239, Tirmizi, Nikah, No: 1081, İbn Mace, Nikah, No: 1845,

[3] Vehbe Zühayli, "el-Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu", Daru'l-Fikr, Dımeşk, B.II, VII/ 31-33

[4] Ahmed b.Hanbel, Müsned, No: 6477,Ebu Avane, Müstahrec, Kitabu'l-Hac, No:

3986, İbn Hibban, Sahih, İ'tisam bi's-Sünne, No: 14,

[5] İbn Ebi Şeybe, "el-Musannef", No: 12156 vd.

[6] Ahmed b. Hanbel, Müsned, 20/63, No: 12613, Taberani, el-Mu'cemu'l-Evsat, No: 5099,

[7] İbn Hallikan "Vefeyatu'l-A'yan" ında (I/34) bahsettiğimiz Felsefecilerden Ebu'l-Ala el-Ameri isimli birisinden bahsetmektedir. Bu zat çocuk Dünya'ya getirmenin doğan çocuğa karşı bir cinayet eylemi olduğuna inanmaktadır. Bu inancını temsil sadedinde öldüğünde kabir taşına "Bu babamın benim üzerimdeki cinayetidir. Bense kimseye cinayette bulunmadım" diye yazdırmıştır.

[8] Nitekim bu bekâr âlimlerin cümlesinden olan İmam en-Nevevi, nikâhla birlikte Hz. Peygamber (Aleyhisselam)'e iktida edilmesi, ırzın, namusun korunulması, iffetli olunması, taate yardımcı olması gibi uhrevi niyetlerin kastedilmesi durumunda nikâhın uhrevî fiillerden olacağını belirtmektedir. (Bkz. En-Nevevî, Fetâvâ'n-Nevevî, s. 127, Daru'l-Marife, Beyrut-Lübnan, 2005, B.I

[9] Hakim, Müstedrek, No: 4771,

[10] Darimi, Sünen, No: 256

[11] Abdülfettah Ebu Gudde, "el-Ulemau'l-Uzzab ellezine aseru'l-İlme ale'z-Zevac", s. 16-23, Daru'l-Beşairi'l-İslamiyye, Beyrut-Lübnan, 2014, B.VII

[12] Muvaffak el-Mekki, Menakıbu'l-İmam Ebi Hanife, I/372